

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

4. Ásványtani közlemények az erdélyi Érczhegységből. A mult nyáron dr. Benkő Gábor úr, az erdélyi muzeum-egylet megbízása és segélyezése folytán, ásványgyűjtéssel foglalkozott az erdélyi Érczhegység nevezetesebb bányahelyein, — s ez alkalommal 20 lelőhelyről körülbelől 230 ásványpéldányt gyűjtött. Ezeket átvizsgálva, Erdélyre és az egyes lelőhelyekre nézve a következő új adatokat találtam:

Baresd. Graphit. Fénylő, sötétfekete, héjasan elváló, elég tiszta.

Bucsum. Isbita, Quarz. Chalkopyrit kristályokon fennőve, víztiszta apró hegyi jegeczek R, - R, ∞ R alakban.

Bukaresd. Calcit. Zömök rövid kristályok, melyek főleg az öszalakulatok gazdagsága miatt érdekesek; kár, hogy a kristálylapok fénytelenek és mérésre nem alkalmasok! — Az öszalakulat közép-kristályszerűen képződött egy igen hegyes R és egy tompa - R alakból. — Ezekhez járulnak még alárendelten: ∞ R₂; R, - R, a két utóbbi a fő-tengely magas értékével, továbbá m R_n, - m R_n apró lapokkal képviselve. — Ugyanezen lelőhelyen quarcziton fennőtt Markasitok táblás kristálykái, vagy apró dudoros halmazai is előfordulnak.

Czebe. Hegyijegeczek apró egyénei R, - R, ∞ R alakban; féloldalukon Dolomittal bevonva. Wad. barnás, gyengén fehéresbe játszó fémfényű; vékony és sajátságos habos alakú bekéregzést képez mállott limonitos felületű andesiten.

Faczebaja. Szt.-Péter-bánya. Quarz. Apró hegyijegeczek R, - R, ∞ R alakban.

Farkasdin. Kreguis-patak. Calcit, apró kristályokban; Gránát töredékek szép vörös színben a patak porondjából.

Hunyad-Boicza. Amethyst. Kőzetbreccia fészekszerű üregeiben, vagy repedések falán fennőtt kristálycsoportokat képezett; utólag az üregekbe SiO₂-oldat hatolt, mely szép szalagos Achat alakjában ki-

válva, teljesen kitöltötte az üreget és elborította az Amethysteket. Chalcodon vékony értötelék alakjában szintén előfordul.

Hondol. Baryt. Az eddigi gyűjtéseken $\infty \check{P} \infty$ és $\check{P} \infty$ alakok találtak. A most gyűjtött példányok apró kristálykái, melyek Realgaron és Quarczon vannak fennőve, még P és $\infty \check{P} n$ is kivehetők.

Termés Arsen Arany nyál. Mindkét ásvány ismeretes ugyan ezen lelhelyről, de a két ásvány együttes előfordulása folytán a lelet mégis érdekes. — Először az Arsen vált le, héjas, dudoros, sötétbarna tömeg alakjában, s erre rakodott az arany, kristályos lemezekben. A lemezek felülete tele van kristály-nyomokkal, a szélein torzult O-k is előfordulnak. — Heteromorphit. Sötétbarna, futtatott, hosszú töridomu kristálykái quarczit üregekben bevonatokat képeznek. Quarcz víztiszta hegyi jegeczek, melyek az egészen aprókon kezdve, a 6—7 cm. hosszúságuakig váltakoznak. — Alakjuk: R, - R, ∞R , ritkábban P, ∞P . Az oszloplapok erősen rovatosok, az R lapok kiettek. A kristályok a kőzettel összenőtt felükön kissé fehérfehések és elhasasodnak, végük felé kivékonyodnak, az R és ∞R lapok közül három a többi lapok rovására túlfejlődött, minek folytán az egész alak trigonos küllemet nyer.

A Hondol és Magura közti árok porondjában Zirkon is előfordul, apró $\frac{1}{2}$ mm. hosszúságú, borsárga kristályokban. — A csinos krystálykákon görcsű alatt a következő alakokat észlelhetjük: $\infty P \infty$, $3 P 3$ és mP ; $\infty P \infty$, $3 P 3$; ∞P , $\infty P \infty$, $3 P 3$, mP . Az mP és ∞P mindenütt alárendelten fordulnak elő. — Ez érdekes lelőhelyet Dr. Primics György fedezte fel; Dr. Benköt ő figyelmeztette úgy erre, mint a később leirandó Pojana és Valea Jepi közti érdekes Zeolith előfordulásokra.

Kajanel. (Felső-) Tetræedrit. Galenit, Sphalerit és Pyrit társágában, a dr. Benkő ismertette alakokban. — Érdekes, hogy a kristályok felületét vékony ezüstkéreg vonja be. A lapok felületén apró hézagok és üregcsék láthatók, a miből sejthetjük, hogy az ezüstkéreg magából az ásvány anyagából vált ki és rakodott a felületre. — Arsenopyrit. A mállott andesiten vékony, táblás kristálykákkal bevonatot képez. — Ugy látszik, mintha pseudomorphosa volna Markasit után.

Kristyor. (Hunyad-) V. Móri bánya: Baryt. calcitok közt fennőve fordul elő néhány kristály $\infty \check{P} \infty$ és $\check{P} \infty$ alakkal.

Kimpény-Szurdok. Quarcz, nagy vaskos darabokban, Pyrittel hintve.

Muszáriu-hegy. Szt.-Háromság-bánya. 1. Baryt. Quarcz társaságában, a Pyrit, Galenit, Sphalerit és Chalkopyrit keverékéből álló ércztelér üregeiben kiválva, $\infty \text{ P } \infty$, $\bar{\text{P}} \infty$ alakkal. 2. Galenit. Apró jeczek 0 és $\infty \text{ O } \infty$ alakban.

Ormindea. 1. Sphalerit és Pyrit, quarczitban hintve. 2. Baryt, vaskosan.

Pojana és Valea Jepi közt. — Dealu Moszuluj. 1. Analcim. Új előfordulás Erdélyre nézve. A kristályok halványfehér, vagy fehér színűek, átmérőjük az egészen apróktól 8—10 mm. nagyságig váltakozik; alakjuk itt is a réndes 202. Nathrolith fehér fénylő tüdőm kristálykák sugaras halmazai; a tük közét többnyire mész tölti ki. 3. Heulandit, husveres, a hasadási lapokon erős gyöngyfényű halmazokban igen gyakori. A Zeolithok successiója itt következő: 1. Natrolith, közvetlen a mészen, 2. Analcim, 3. Heulandit.

Rudabánya. Arany. Moha alakban és krystályos lemezekben, itt-ott egészen szép szabályos O-kristályokkal.

Szelistye. 1. Galenit. Apró kristálykák $\infty \text{ O } \infty$ és O-ban. Ikrek O szerint gyakoriak. A felület ólomocerkkel van bevonva.

Sfurksora. (Gyalu mare, Hunyadm.) Galenit és Sphalerit vaskosan.

Stanizsa. 1. Calcit. Igen szép kristályok - $\frac{1}{2}$ R vagy - $\frac{1}{2}$ R, ∞ R alakban. Az egyének 5—6 mm. nagyságúak, üvegfényűek, átlátzóak. $\infty \text{ P}$ szerint ránőtt ikrek igen gyakoriak s ezek többször apró pénzalaku halmazokká egyesülnek. Vastag, szemcsés mészrétegen vannak fennöve, mely alatt többnyire még Pyrit-réteg is található. 2. Arsenopyrit. Pyrit társaságában vaskosan, durvaszemcsés mész közt. 3. Fluorit. (Pap bányából.) Ez az első biztos adat Erdélyre. A kristályok zöld színűek, zsírfényűek, többnyire Calcitokban bennöve fordulnak elő. Ugy a Fluorit, mint a Calcit arany zárványokat tartalmaznak, melyek mindkét ásványnál a hasadási síkok vonalaiba rakódtak le. 4. Galenit. Telér-töltelékét képez Pyrit és Sphalerittel. A szabad kristályok $\infty \text{ O } \infty$, O alakúak, erősen fénylők, igen hiányos kiképződésűek, a mennyiben csak az élek táján vannak a kristálylapok részben kiképződve, a többi rész hiányzik, minek folytán az egész alak kristályvázszerű külemmel bír. 5. Sphalerit. (Sudujána-bánya.) Apró fuchsvörös vagy azurkékkel gyönyörűen futtatott kristályok $\frac{0}{2} - \frac{0}{2}$ ben, me-

